



Kvalitetsrapport for dagtilbud 2014



Ringkøbing-Skjern Kommune

1. INDLEDNING	3
2. SAMMENFATTENDE HELHEDSVURDERING	4
3. INTRODUKTION TIL DAGTILBUDSOMRÅDET I RINGKØBING-SKJERN KOMMUNE	4
3.1 De politiske rammer	4
3.2 Beskrivelse af området herunder de inkluderende tilbud og dagplejen	4
3.3 Struktur	5
4. RESULTATER	5
4.1 Børnenes kompetencer.....	5
4.2 Børnenes trivsel	7
4.3 Børnenes sundhed	8
4.4 Forældrenes vurdering	9
4.5 Børnenes sprog	9
4.6 Sammenfatning for sprogarbejdet	12
4.7 Prioritering af arbejdet med læreplanstemaer	14
4.8 Fokus i den kommende læreplansperiode	15
4.9 Værktøjer anvendt til dokumentation af arbejdet med læreplaner.....	15
4.10 Metoder anvendt til evaluering af arbejdet med læreplaner	16
4.11 Dagtilbuddets vurdering af arbejdet med de enkelte læreplaner	18
4.11.1 Mål for børnenes alsidige personlige udvikling.....	18
4.11.2 Mål for børnenes sociale kompetencer	18
4.11.3 Mål for børnenes sproglige udvikling.....	19
4.11.4 Mål for læreplanstemaet krop og bevægelse.....	19
4.11.5 Mål for læreplanstemaet naturen og naturfænomener.....	20
4.11.6 Mål for læreplanstemaet kulturelle udtryksformer og værdier	20
4.12 Sammenfatning for arbejdet med læreplanstemaerne	20
4.13 Arbejdet med børn med særlige behov	21
4.14 Arbejdet med pædagogiske læreplaner målrettet børn med særlige behov.....	21
4.15 Metoder anvendt til den forebyggende og støttende indsats	22
5. ØVRIGE KVALITETSOPLYSNINGER.....	25
5.1 Medarbejdernes uddannelsesniveau.....	25
5.2 Medarbejdernes efteruddannelse	25
5.3 Ledernes uddannelsesniveau.....	26
5.4 Skoleudsættelser.....	26
5.5 Dagtilbudstyper.....	26
5.6 Økonomiske rammer	27
5.6.1 Forældrebetaling.....	27
5.6.2 Regnskabstal.....	27
5.6.3 Bruttodriftsudgifter og udgifter til fripladser	28
5.6.4 Beskrivelse af ressourcefordelingsmodel	28
5.7 Sygefravær	28
5.8 Timer og udgifter fordelt på medarbejdergrupper	28
5.9 Åbningstid	29
5.10 Forældretilfredshed.....	29
6. KOMMUNALE UDVIKLINGSTILTAG	30

1. INDLEDNING

Som følge af økonomiaftalen mellem regeringen og KL for 2010 blev kommunerne pålagt at offentliggøre faglige kvalitetsoplysninger på dagtilbudsområdet hvert andet år, og der blev på et fælles initiativ fra Socialministeriet, Undervisningsministeriet, Kommunernes Landsforening og Finansministeriet udarbejdet forskellige værktøjer til indsamling af faglige kvalitetsoplysninger.

Siden er kravet om offentliggørelse af faglige kvalitetsoplysninger bortfaldet igen. Interessen for dagtilbuds betydning i forhold til børns læring og udvikling – herunder betydning for inklusion, brydning af den sociale arv mv. er dog uformindsket. Som følge heraf vil Børne- og Familieudvalget i Ringkøbing-Skjern Kommune fortsat offentliggøre faglige kvalitetsoplysninger på dagtilbudsområdet.

Denne kvalitetsrapport er den første, som er udarbejdet på grundlag af *Hjernen og Hjertet*. Hjernen og Hjertet er en IT-plattform udarbejdet af Rambøll Management, som blandt meget andet giver mulighed for at indsamle og bearbejde faglige kvalitetsoplysninger på dagtilbudsområdet – herunder fra dialogprofiler, sprogvurderinger, pædagogiske læreplaner og tilsynsrapporter.

Hjernen og Hjertet er først taget i brug i 2014 og i første omgang kun i daginstitutionerne. Senere vil Hjernen og Hjertet også blive taget i anvendelse i dagplejen.

Kvalitetsrapporten bærer præg af, at den hviler på anvendelse af et nyt system.

Introduktionen af Hjernen og Hjertet har været en stor opgave for personalet i dagtilbuddene. Det er således en ny opgave for mange at udarbejde dialogprofiler på børnene og drøfte dem med forældrene.

På trods af det er det indtrykket, at ledere og medarbejdere har taget godt imod systemet, og at det har givet et godt redskab både til kommunikationen med forældre og administrationen og et godt grundlag for refleksion over pædagogisk praksis.

De indsamlede data til kvalitetsrapporten dækker imidlertid kun en del af børnene – og som følge heraf skal resultaterne tolkes med forsigtighed. Nogle institutioner er kommet sent i gang med at udarbejde IT-understøttede dialogprofiler og sprogvurderinger på børnene. Der er kun data for de 0 -2 årige i vuggestueafdelinger men ikke for børn i dagpleje. Det utilstrækkelige datagrundlag er også årsag til, at der ikke i denne kvalitetsrapport offentliggøres data på institutionsniveau.

Kvalitetsrapporten indeholder også en opsamling af institutionernes evalueringer af deres pædagogiske læreplaner. Ifølge dagtilbudsloven skal der udarbejdes pædagogiske lærerplaner inden for 6 temaer, og evalueringen af læreplanerne skal politisk behandles hvert andet år. I 2013 godkendte Byrådet således, at Børne- og Familieudvalget fremover bemyndiges til at drøfte evalueringerne og tage stilling til, om evalueringerne giver anledning til yderligere handling fra kommunens side.

2. SAMMENFATTENDE HELHEDSVURDERING

Dagtilbudsområdet i Ringkøbing-Skjern Kommune har taget godt imod Hjernen og Hjertet som kommunikationsplatform og som platform for systematisk arbejde med kvalitetsudvikling og pædagogiske læreplaner. Hjernen og Hjertet er blevet en del af hverdagen. Som i alle kommuner er der børn, som er udfordret på den ene eller anden måde, og som har svært ved at blive en del af fællesskabet. Det overordnede indtryk er dog, at langt de fleste børn er sunde, trives og udvikler sig – og at dagtilbuddene på grundlag af det Fælles børne- og ungesyn arbejder seriøst med at udvikle deres lege- og læringsmiljøer, så alle børn kan blive en del af fællesskabet. Ønsket om udvikling giver stor aktivitet på efteruddannelsesområdet og medfører et tættere netværksbaseret samarbejde mellem dagtilbuddene.

Når det er nævnt, skal det også nævnes, at der på områder er plads til fortsat udvikling. Dagtilbuddene i Ringkøbing-Skjern Kommune er først begyndt på at gennemføre Byrådets mål på inklusionsområdet. Det vil sige at beskrive metoder og modeller samt udarbejde handleplaner for, hvordan inklusionsindsatsen skal gennemføres i de enkelte dagtilbud. I arbejdet med børnenes sproglige udvikling har fokus i 2014 i højere grad været på implementering af IT-understøttelsen til sprogvurderingerne, og på at alle dagtilbud skal sprogvurdere alle børn – og i mindre grad på den systematiske sprogpædagogiske opfølgning. Selv om arbejdet med pædagogiske læreplaner fylder meget og er en vigtig del af udviklingen af den pædagogiske praksis på den enkelte institution, så kan evalueringskulturen fortsat udvikles. Der kan også være behov for i højere grad at samstemme pædagogernes vurderinger af børnenes trivsel, sundhed og kompetencer – således at man med større sikkerhed kan sammenligne faglige kvalitetsoplysninger fra forskellige dagtilbud. På kommunalt plan er det fortsat svært at sammenfatte evalueringerne af de pædagogiske læreplaner på en måde, så det kan danne grundlag for politisk handling.

3. INTRODUKTION TIL DAGTILBUDSOMRÅDET I RINGKØBING-SKJERN KOMMUNE

3.1 De politiske rammer

Dagtilbud hører under Børne- og Familieudvalgets område.

3.2 Beskrivelse af området herunder de inkluderende tilbud og dagplejen

Pasningen af 0 – 6 årige i Ringkøbing-Skjern Kommune varetages i dag på følgende måde (normering 2015)

	0 – 2 årige	3 – 6 årige
Kommunale og selvejende dagtilbud	75	1.615
Private daginstitutioner	16	346
Den kommunale dagpleje	655	0
Tilskud til privat pasning	195	0

Specialbørnehaven i Skjern med 12 pladser er det eneste specialtilbud på dagtilbudsområdet.

Det faldende børnetal og stigningen i antallet af pladser i privat regi (privat pasning og private daginstitutioner) har igennem de sidste 3 år givet en kraftig reduktion i antallet af normerede pladser i dagplejen og i de kommunale og selvejende dagtilbud.

For de 0 – 2 årige var normeringen i 2012 i de kommunale og selvejende dagtilbud og i den kommunale dagpleje på henholdsvis 72 børn og 1.041 børn. Antallet af normerede pladser i private institutioner og privat pasning var i 2012 på henholdsvis 0 børn og 75 børn. Med det nuværende fødselstal for 2014 ser det ud til, at det samlede behov for pladser til 0 – 2 årige vil være stabilt i de kommende år.

For de 3 – 6 årige var normeringen i 2012 i henholdsvis de kommunale og selvejende dagtilbud og i de private daginstitutioner på 2.081 børn og 195 børn. Det samlede behov for pladser til 3 – 6 årige vil falde yderligere i de næste 3 år med gennemsnitlig 100 børn pr. år.

3.3 Struktur

Dagtilbudsområdet hører under Børne- og Familieudvalgets område. Administrativt hører det under fagchefen for Dagtilbud og Undervisning.

Kommunale dagtilbud er enten organiseret under fællesledelse, helhedsledelse eller enhedsledelse.

Der er indført fællesledelse efter folkeskolelovens § 24a i 4 af kommunens lokalområder. Fællesledelse indebærer, at en skole og et dagtilbud har fælles leder og bestyrelse men hvert sit budget.

Helhedsledelse er betegnelsen, når et dagtilbud og en skole i et lokalområde, har samme leder med hver sin bestyrelse og hvert sit budget. Der er helhedsledelse i 9 lokalområder. Helhedslederen refererer til fagchefen for Dagtilbud og Undervisning.

Enhedsledelse er betegnelsen, når ledelsen kun har ansvar for enten dagtilbud eller skole. En enhedsleder på dagtilbudsområdet kan være leder for ét, to eller tre dagtilbud med hvert sit budget og forældrebestyrelse. 11 dagtilbud er omfattet af enhedsledelse. Enhedslederen har også reference til fagchefen.

Der er desuden 5 selvejende institutioner i kommunen. Deres forhold til kommunen er styret af en driftsoverenskomst. Lederen refererer til forældrebestyrelsen.

4. RESULTATER

I dette kapitel vises udvalgte resultater fra det løbende arbejde med børnene i kommunens institutioner.

I kapitlet indgår resultater fra følgende vurderinger af børnene:

- Vurdering af børnenes kompetencer
- Vurdering af børnenes generelle trivsel
- Vurdering af børnenes generelle sundhed
- Resultater fra gennemførte sprogvurderinger

4.1 Børnenes kompetencer

I forbindelse med afholdelse af forældresamtaler i dagpleje og dagtilbud foretager forældre og

pædagoger en vurdering af barnets kompetencer inden for de seks læreplanstemaer.

De seks læreplanstemaer er:

- Sociale kompetencer
- Sproglig udvikling
- Kulturelle udtryksformer og værdier
- Alsidig personlig udvikling
- Krop og bevægelse
- Naturen og naturfænomener

Forældre og pædagoger vurderer barnet med tre spørgsmål for hvert læreplanstema, ud fra følgende skala:

Kan ikke endnu	Kan med hjælp	Kan næsten selv	Kan
betyder, at barnet hverken selv eller med aktiv støtte og hjælp fra en anden mestrer læringsmålet. Barnet viser en meget begrænset aktiv interesse og overlader initiativet til en anden eller opgiver, fordi det ikke kan.	fra en anden betyder, at barnet er afgørende afhængigt af, at nogen hjælper det. Det kan være et andet barn eller en voksen som vejleder, holder, støtter, inspirerer eller hjælper aktivt til.	betyder, at barnet i kraft af egen indsats er på vej til at nå læringsmålet. Barnet træner og øver sig og har i den forbindelse ikke brug for hjælp fra andre.	betyder, at barnet mestrer læringsmålet et sikkert.

Som nævnt i indledningen er arbejdet med at udarbejde kompetencevurderinger først begyndt i 2014. Arbejdet har koncentreret sig om børn på godt 5 år, som skal starte i skole i august 2015, hvis de ikke får skoleudsættelse. Institutionerne har dog grebet arbejdet lidt forskelligt an. Der er således institutioner, som endnu ikke har fået kompetencevurderet de 5 årige.

Tabel 1 viser det samlede antal dialogvurderinger, som pædagogerne i kommunen har foretaget.

Tabel 1 Antal dialogvurderinger i Ringkøbing-Skjern Kommune

	2014	2013	2012
9-14 mdr., begynder i dagpleje/vuggestue	4	0	0
Godt 2 år, på vej mod børnehave	182	0	0
Godt 5 år, på vej mod skole	375	0	0
Total	561	0	0

Figur 1 viser et gennemsnit af alle de kompetencevurderinger af børn, som er foretaget af pædagogiske medarbejdere i kommunen i 2014 for aldersgrupperne godt 2 år og godt 5 år. Aldersgruppen godt 2 år omfatter børn, som lige er startet i børnehave. Det vil sige børn, som er knap 3 år gamle.

I gennemsnit vurderer pædagogerne, at børnenes kompetenceniveau ligger på godt 3. Det vil sige, at børnene kan næsten selv og er på vej til nå læringsmålene.

Rambølls datamateriale giver desværre ingen oplysninger om spredningen i børnenes kompetenceniveau. Vi ved med andre ord ikke, om en gennemsnitlig score på godt 3 dækker

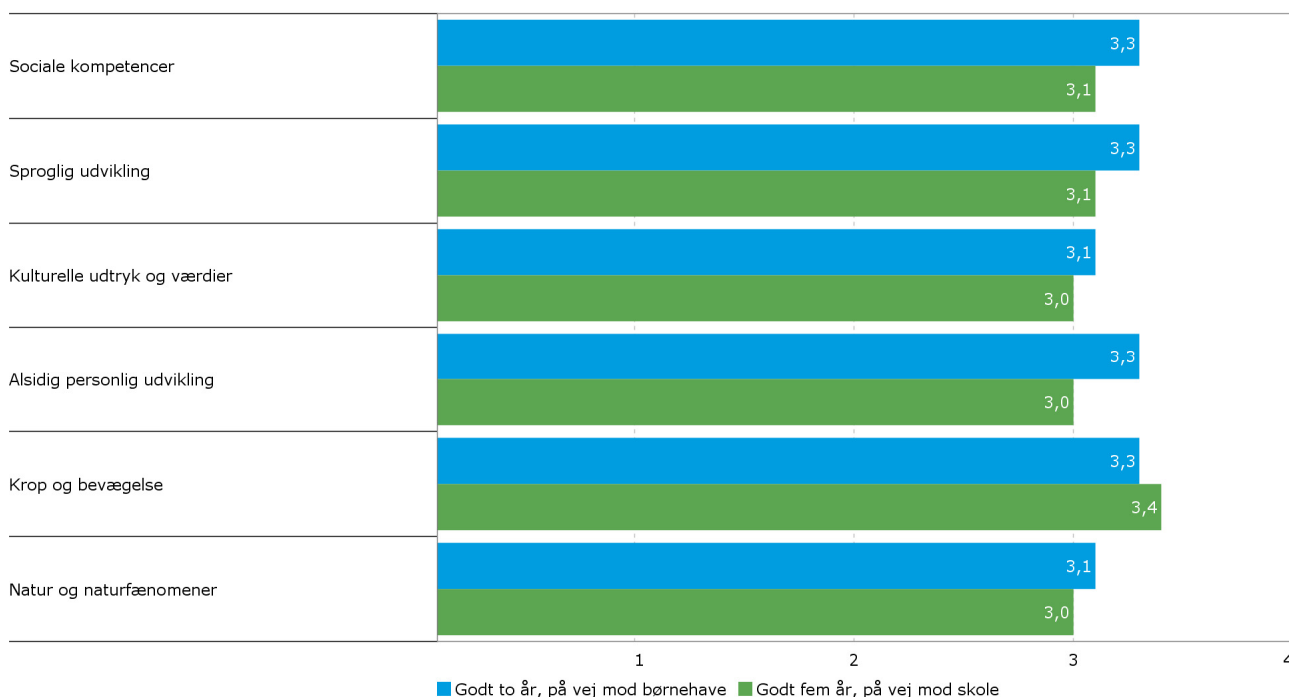
over, at så godt som alle børnene indplaceres på enten 3 eller 4 – eller om der eventuelt er en mindre gruppe, som indplaceres meget lavere.

Det bemærkes, at den gennemsnitlige vurdering af børnenes kompetencer er lavere for de 5 årige end for de godt 2 årige på de fleste områder. Forklaringen på dette kan være, at kompetencemålene er højere for de ældste børn.

De gennemsnitlige vurderinger for alle dagtilbud i figur 1 dækker over rimeligt store forskelle i de gennemsnitlige vurderingerne mellem de forskellige dagtilbud. Det står endnu ikke klart, om disse forskelle primært skyldes reelle forskelle i børnenes kompetenceniveau – eller om de blot skyldes forskelle i bedømmelsen. I det fremtidige arbejde vil der blive fokuseret på, at pædagogerne så vidt muligt kompetencevurderer børnene ud fra samme kriterier.

Som følge af blandt andet datamaterialets ufuldstændige karakter bliver der ikke i denne rapport offentliggjort data på institutionsniveau. Den enkelte institution kan imidlertid trække en rapport, hvor institutionens resultater sammenlignes med resultaterne for hele kommunen.

Figur 1 De pædagogiske medarbejderes vurdering af børnenes kompetencer



4.2 Børnenes trivsel

I forbindelse med kompetencevurderingerne i dagplejen og daginstitutionerne vurderer de pædagogiske medarbejdere børnenes trivsel ved at svare på følgende spørgsmål:

- "Oplever du, at barnet trives godt alt i alt?"
- "Har du indtryk af, at barnet er glad for at være i dagtilbuddet?"
- "Er der en god relation mellem børn og voksne?"

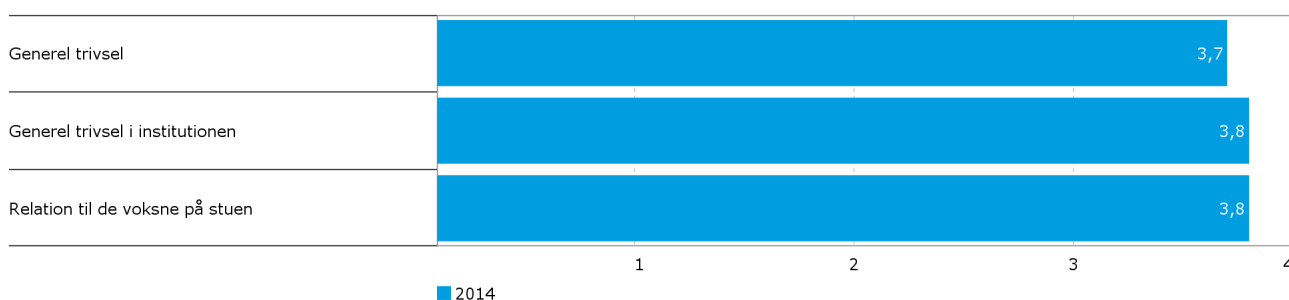
De pædagogiske medarbejdere besvarer spørgsmålene ud fra følgende skala:

- 1) Slet ikke
- 2) I ringe grad
- 3) I nogen grad
- 4) I høj grad

Figur 2 viser de pædagogiske medarbejders gennemsnitlige vurdering af børnenes trivsel for året 2014.

Generelt vurderer de pædagogiske medarbejdere børnenes trivsel meget højt, men som det er tilfælde for vurderingen af børnenes kompetencer, er det ikke muligt at se spredningen i datamaterialet.

Figur 2 De pædagogiske medarbejders vurdering af børnenes trivsel



4.3 Børnenes sundhed

I forbindelse med kompetencevurderingerne i dagplejen og daginstitutionerne vurderer de pædagogiske medarbejdere børnenes sundhed ved at svare på følgende spørgsmål:

- "Vil du generelt betegne barnet som sundt og raskt?"
- "Er barnet glad for fysisk aktivitet?"

De pædagogiske medarbejdere besvarer spørgsmålene ud fra følgende skala:

- 1) Slet ikke
- 2) I ringe grad
- 3) I nogen grad
- 4) I høj grad

Figur 3 viser de pædagogiske medarbejders gennemsnitlige vurdering af børnenes sundhed for året 2014.

Børnenes sundhed vurderes i gennemsnit meget højt.

Figur 3 De pædagogiske medarbejders vurdering af børnenes sundhed



4.4 Forældrenes vurdering

Forældrene afgiver også deres vurdering af børnenes kompetenceniveau, sundhed og trivsel. I gennemsnit vurderer forældrene børnenes kompetenceniveau, sundhed og trivsel lige så højt eller lidt højere end pædagogerne.

4.5 Børnenes sprog

Lovgivningsmæssigt skal børn omkring 3 år sprogvurderes, hvis der er formodning om at barnet har behov for sprogstimulering. Alle to-sprogede børn sprogvurderes i Ringkøbing-Skjern Kommune. Alle børn, som ikke er optaget i dagtilbud, skal desuden sprogvurderes ved 3 år.

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at der gives sprogstimulering til børn, som på baggrund af en sprogvurdering vurderes at have behov for sprogunderstøttende aktiviteter. Omfanget af sprogstimuleringen skal på baggrund af sprogvurderingen fastsættes ud fra det enkelte barns behov for sprogstimulering.

I Ringkøbing-Skjern Kommune får alle forældre til børn i dagtilbud tilbud om en sprogvurdering af deres barn både som 3-årig og inden skolestart. I praksis gennemføres sprogvurderingen oftest, hvis der er usikkerhed om børnenes sproglige udvikling.

Ringkøbing-Skjern Kommune benytter Rambøll Sprog som sprogvurderingsredskab.

Resultaterne i kapitlet baserer sig på alle sprogvurderinger foretaget for et barn i det pågældende år. Børn som sprogvurderes flere gange forekommer således flere gange og med flere resultater i de viste resultatopgørelser.

Det nationale sprogvurderingsmateriale tester børnenes kompetencer inden for fire sproglige dimensioner:

- Talesproglige kompetencer
- Lydlig opmærksomhed
- Generelle sproglige kompetencer
- Kommunikative kompetencer

På baggrund af sprogvurderingen beregnes en samlet "score" med en værdi mellem 0 og 100 for barnets samlede sprogformåen.

På baggrund af den samlede scoreberegning indplaceres de sprogvurderede børn i følgende tre kategorier:

- Generel indsats - omfatter børn, som har en alderssvarende sproglig udvikling. Fælles for børnene er, at de bruger et varieret sprog, og har en god forståelse for sproget.
- Fokuseret indsats - omfatter børn, som vurderes at have behov for en indsats indenfor mindst ét sprogområde. Fælles for børnene er, at de bruger sproget og viser, at de forstår talt sprog, men begge dele kun i et vist omfang. Disse børn kan have sproglige vanskeligheder.
- Særlig indsats - omfatter børn, som vurderes at have behov for en særlig sprogstimulerende indsats. Denne særlige indsats medfører ofte en indstilling til PPR.

Tabel 2 Antal sprogvurderinger i kommunen

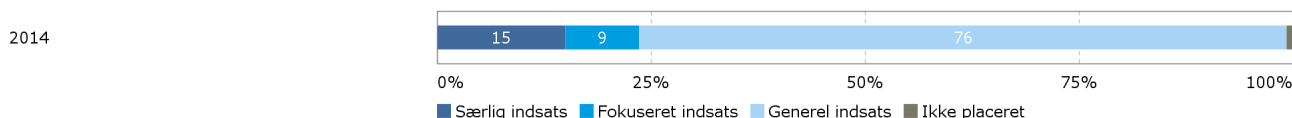
	Antal sprogvurderinger		
	2014	2013	2012
3-årige	270	3	
Inden skolestart	91		
Total	361	3	

Tabel 2 viser antal sprogvurderinger i kommunen fordelt på aldersgrupper for årene 2014 og 2013. Det bemærkes, at der først er med indførslen af Hjernen og Hjertet i 2014, at der gennemføres en central registrering af antallet af sprogvurderingen. Der er også gennemført sprogvurderinger i stor stil i 2012 og 2013.

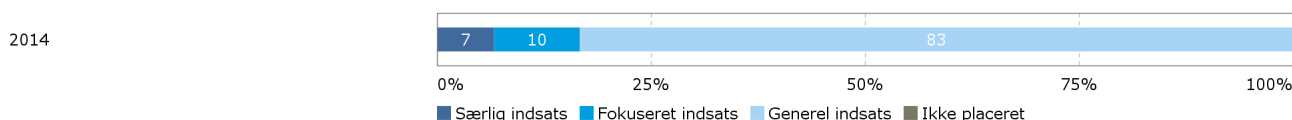
De 361 børn for hvem, der i 2014 er gennemført en sprogvurdering, er derfor ikke repræsentative. Man må forvente, at der i det mindste i gruppen af sprogvurderede 3-årige børn er en overrepræsentation af børn, som har brug for en særlig indsats eller en fokuseret indsats. Der kan også godt være børn, der har behov for en særlig eller en fokuseret indsats, blandt de børn, som ikke sprogvurderes. Det vurderes dog, at der ikke er mange.

Figur 4 og 5 viser resultater for 3-årige børn og børn inden skolestarten for Ringkøbing-Skjern Kommune opdelt på indsatsgrupper. Figurerne viser fordelingen på indsatsgrupper for kommunens børn.

Figur 4 Sprogvurderingsscore opdelt på indsatsgrupper for 3-årige børn



Figur 5 Sprogvurderingsscore opdelt på indsatsgrupper for børn inden skolestart



På landsplan skønnes 5% af børnene at falde i gruppen med behov for en særlig omfattende sproglig indsats. 10% falder i gruppen, hvor der er behov for en mindre, men dog stadig fokuseret

indsats. 85% af børnene, falder i gruppen, som blot har behov for en "generel" normal sproglig indsats.

Da alle børn ikke sprogvurderes i Ringkøbing-Skjern Kommune, kan man ikke udtale sig om, hvor stor andelen af børn med behov for en særlig eller en fokuseret indsats er her i kommunen. Da der pr. 1. januar 2014 var 618 3-årige børn i Ringkøbing-Skjern Kommune, kan man imidlertid beregne¹, at andelen af børn med behov for en særlig indsats er mindst 6,5 %, og andelen med behov for en fokuseret indsats er mindst 3,9 %.

Gruppen af sprogvurderede børn inden skolestart udgør en forholdsvis lille andel af årgangen. Det er derfor næppe muligt at konkludere, at færre børn end på landsplan har behov for en særlig eller fokuseret indsats inden skolestart, selv om det kunne se sådan ud.

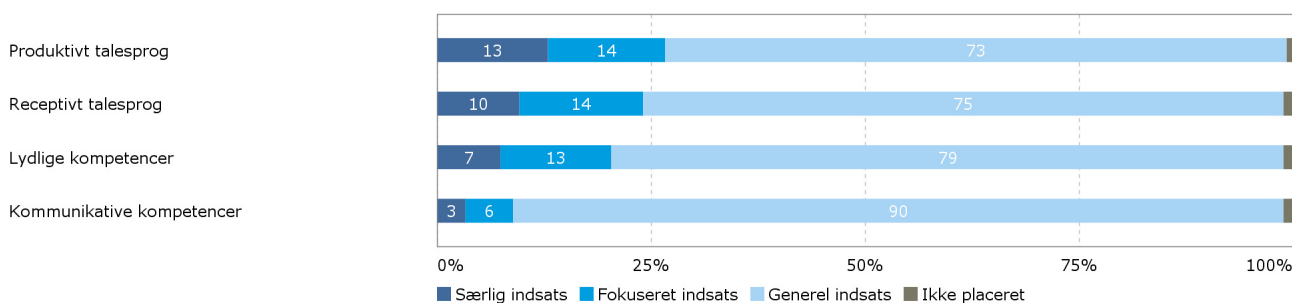
Blandt de 270 3-årige, der er blevet sprogvurderet i 2014, er der 21 to-sprogede børn. 16 af disse er vurderet til at have behov for en særlig indsats.

Der er nogenlunde lige mange piger og drenge i gruppen af børn med behov for en særlig indsats, hvorimod der er ca. dobbelt så mange drenge som piger, der vurderes at have behov for en fokuseret indsats.

Børnene med behov for en særlig indsats fordeler sig på stort set alle kommunale og selvejende institutioner i kommunen. De fleste steder er der 1 eller 2 børn i denne gruppe. Enkelte institutioner har flere end 2 børn med behov for en særlig indsats. Det gælder således Børnehuset i Borris, Bækkehøj Børneunivers, Klatretræet, Klittens børnehus, Lærkereden og Børnehaven Solstrålen i Tarm. Det er ikke muligt på det eksisterende datagrundlag at udtale sig om, hvorvidt denne fordeling afspejler et mønster i befolkningssammensætningen eller blot er udtryk for en tilfældighed.

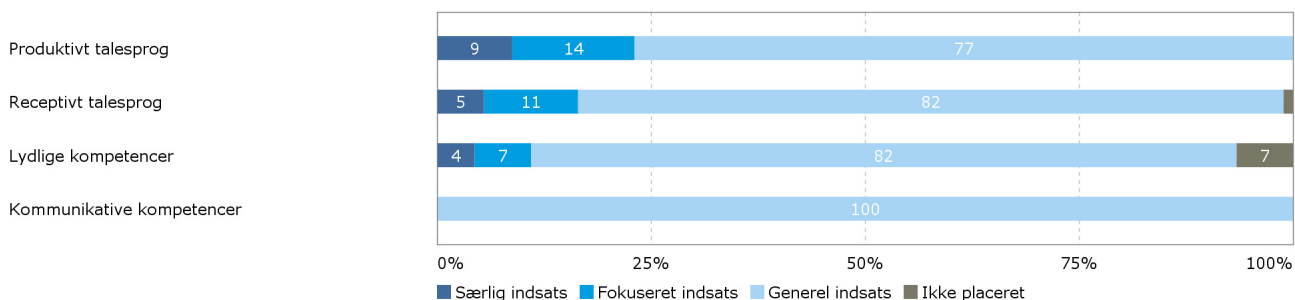
De næste figurer viser resultater for de fire sproglige dimensioner for hhv. 3-årige børn og børn inden skolestart for året 2014.

Figur 6 Sprogvurderingsscore opdelt på de fire sproglige dimensioner for 3-årige børn for året 2014



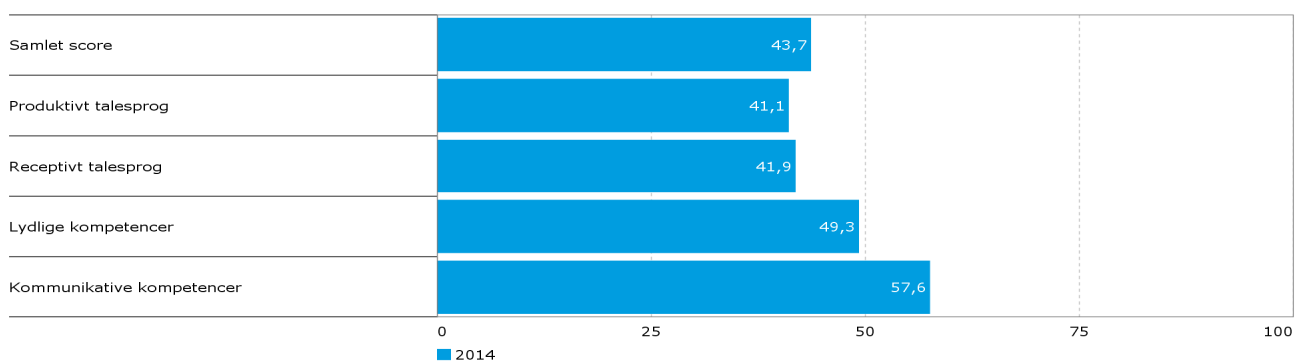
¹ Det forudsættes her, at antallet af børn, som sprogvurderes mere end én gang, kun udgør en ubetydelig andel.

Figur 7 Sprog vurderingsscore opdelt på de fire sproglige dimensioner for børn inden skolestart for året 2014

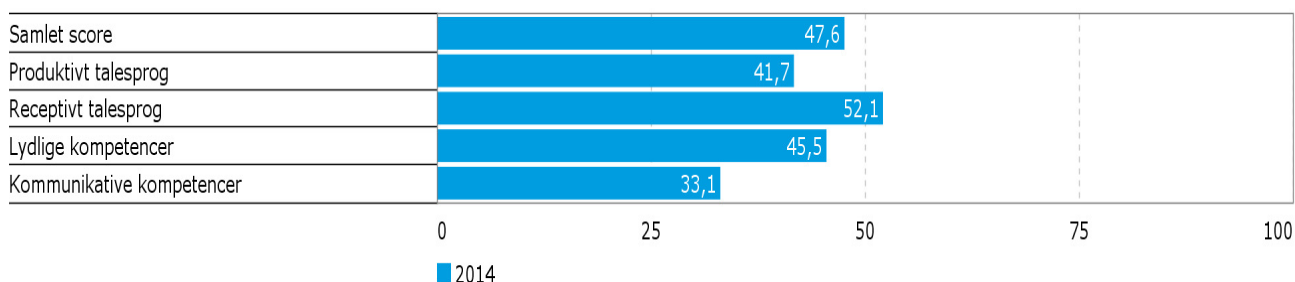


De næste figurer viser børnenes resultater for de fire dimensionsscore for året 2014.

Figur 8 Samlet sprog vurderingsscore opdelt på de fire sproglige dimensioner for 3-årige børn



Figur 9 Samlet sprog vurderingsscore opdelt på de fire sproglige dimensioner for børn inden skolestart



4.6 Sammenfatning for sprog arbejdet

Datamaterialet i Hjernen og Hjertet er endnu for spinkelt til, at man kan udlede håndfaste konklusioner. Det er imidlertid klart, at der er en pæn stor gruppe af børn, som har behov for en særlig indsats, og at gruppen er rimeligt jævnt fordelt over hele kommunen.

Særligt interessant kunne det være, om man af datamaterialet kunne aflæse virkningerne af den indsats, som institutionerne leverer på sprogområdet. Det vil sige, om man kunne følge en gruppe børn, og eventuelt aflæse en udvikling. Det kræver dog, at der er data for flere år til rådighed, og at en større andel af børn inden skolestart bliver sprogvurderet.

Alle kommunale og selvejende institutioner i Ringkøbing-Skjern Kommune har en sprogansvarlig, som skal sikre, at der følges op, hvis sprogvurderingen viser, at der er behov for en særlig eller en fokuseret indsats. De sprogansvarlige/sprogvejlederne indgår i et netværk.

Det giver også mening at satse generelt på at udvikle børnenes sprog. Det er en helt naturlig del af det pædagogiske arbejde. I gruppen af børn med behov for generel indsats er der også børn, som på enkelte områder har sproglige problemer, og som kunne have gavn af, at der arbejdes målrettet med at udvikle sproget.

Arbejdet med sprog indgår også i de pædagogiske læreplaner, og flere institutioner arbejder systematisk med f.eks. dialogisk læsning, hvor man aktivt inddrager børnene i en samtale om læsningen. Institutionerne i Ringkøbing-Skjern Kommune arbejder dog ikke med fælles sprogprogrammer så som TIT (tidlig sproglig indsats) eller SPELL (Structured Preschool Effort for Language and Literacy), således som det er tilfældet i visse andre kommuner.

DET PÆDAGOGISKE LÆREPLANSARBEJDE

Dette afsnit omhandler dagtilbuddenes arbejde med de seks læreplanstemaer:

- Alsidig personlig udvikling
- Sociale kompetencer
- Sproglig udvikling
- Krop og bevægelse
- Naturen og naturfænomener
- Kulturelle udtryksformer og værdier

Det siger Dagtilbudsloven om pædagogiske læreplaner

§8 Alle dagtilbud skal udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan, der beskriver, hvordan dagtilbuddet giver børnene rum for leg, læring og udvikling. Den pædagogiske læreplan skal beskrive dagtilbuddets mål for børnenes læring i forhold til de seks læreplanstemaer. Læreplanen skal desuden beskrive relevante pædagogiske metoder og aktiviteter, der værksættes for at nå målene, samt hvordan læreplanen evalueres. Det skal fremgå, hvilke metoder, aktiviteter og eventuelt særlige mål, der opstilles i forhold til børn med særlige behov. For dagplejen udarbejdes den pædagogiske læreplan samlet for alle dagplejehjem tilknyttet den kommunale dagpleje.

§9 Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for, at den pædagogiske læreplan bliver udarbejdet, at den er offentligt tilgængelig og at den evalueres mindst hvert andet år. Evalueringen af den pædagogiske læreplan skal dokumentere om de valgte pædagogiske metoder og aktiviteter indfrier de opstillede mål, og inden for de seks temaer angive, hvordan dagtilbuddet vil følge op på resultaterne af evalueringen. Forældrebestyrelsen skal inddrages i udarbejdelsen, evalueringen og opfølgningen af den pædagogiske læreplan.

§10 Kommunalbestyrelsen skal mindst hvert andet år drøfte evalueringerne af de pædagogiske læreplaner og skal på baggrund af drøftelsen tage stilling til, om evalueringerne giver anledning til yderligere handling fra kommunalbestyrelsens side.

Kommunen anvender SMTTE-modellen til evaluering af læreplanerne, og dagtilbuddene har

beskrevet sammenhæng (S), mål (M), tiltag (T), tegn (T) og evaluering (E) i forhold til hvert af de seks læreplanstemaer.

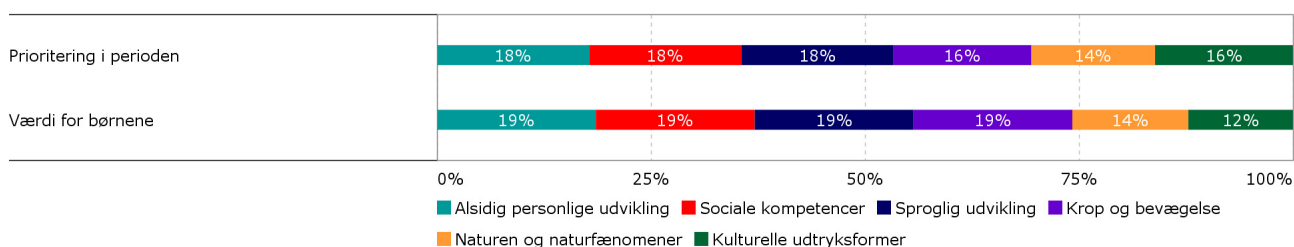
Byrådet besluttede på sit møde den 19. februar 2013, at Børne- og Familieudvalget fremover bemyndiges til at drøfte evalueringerne og tage stilling til, om evalueringerne giver anledning til yderligere behandling.

4.7 Prioritering af arbejdet med læreplanstemaer

Dagtilbuddene har prioriteret arbejdet med de enkelte læreplanstemaer med udgangspunkt i en procentangivelse, som i alt for de seks læreplanstemaer skal kunne summeres til 100 %. Procentangivelsen vises i grafen som "Prioritering i perioden".

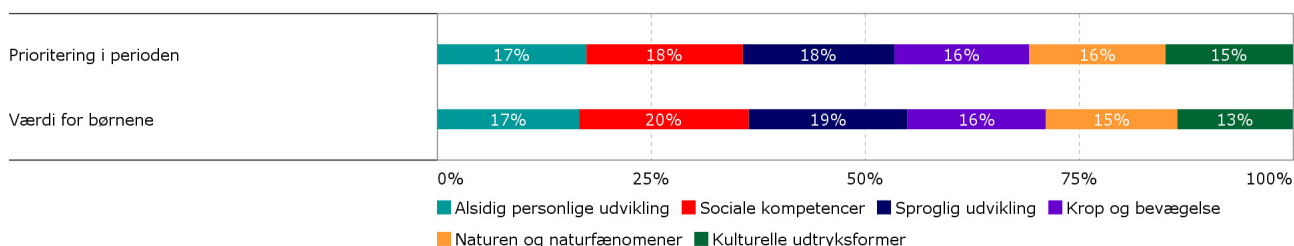
Dernæst har de besvaret spørgsmål "Uanset den tidligere prioritering – på hvilke læreplanstemaer vurderer du, at I har flyttet børnene mest i deres udvikling i den forløbne periode?". Procentangivelsen for dette svar vises i grafen som "Værdi for børnene".

Figur 10 Dagtilbuddenes prioritering af læreplanstemaer og vurdering af børnenes udvikling for 0-2-årige



Figur 10 omfatter kun vuggestueafdelinger i aldersintegrerede institutioner.

Figur 11 Dagtilbuddenes prioritering af læreplanstemaer og vurdering af børnenes udvikling for 3-6-årige

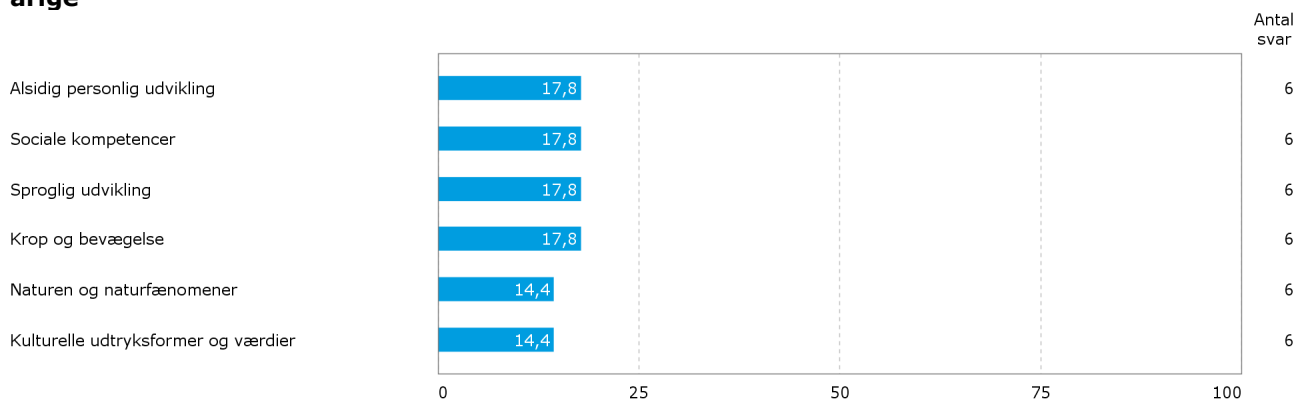


Det overordnede indtryk er at dagtilbuddene prioriterer de 6 læreplanstemaer nogenlunde lige højt, og at arbejdet har haft nogenlunde lige stor værdi for børnene. Temaerne *Naturen og naturfænomener* og *Kulturelle udtryksformer* har dog en lidt lavere prioritering og værdisættes også lidt lavere. Det kan skyldes, at de øvrige temaer anses for at være mere centrale for børnenes udvikling, men også at det kan være forbundet med praktiske eller økonomiske udfordringer at få adgang til kulturelle oplevelser og til naturoplevelser. Det er således ikke alle dagtilbud, som har let adgang til skov eller strand.

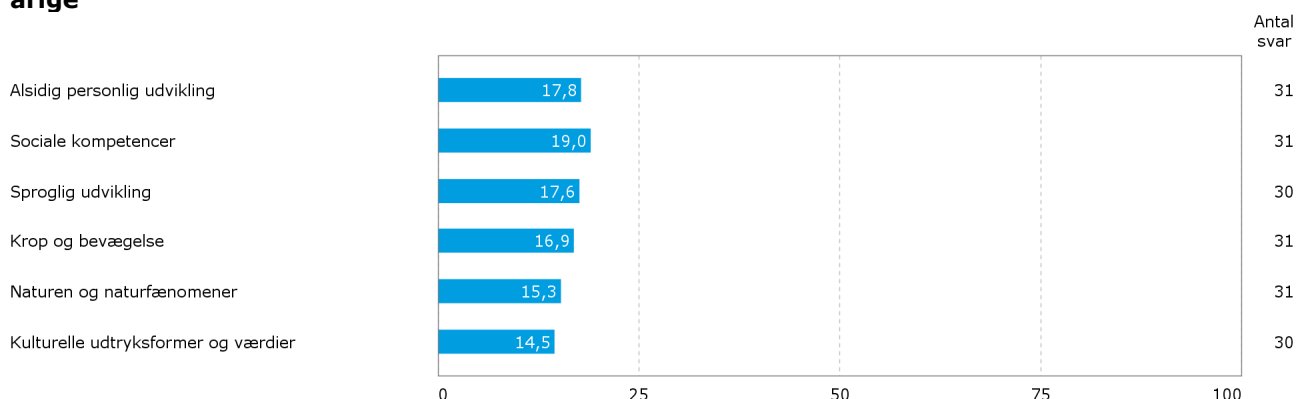
4.8 Fokus i den kommende læreplansperiode

Dagtilbuddene er blevet bedt om at vurdere, inden for hvilke læreplanstemaer de vil lægge fokus i den kommende læreplansperiode. Nedenstående graf viser dagtilbuddenes angivelser.

Figur 12 Dagtilbuddenes fokus på udvalgte læreplanstemaer i den kommende periode for 0-2-årige



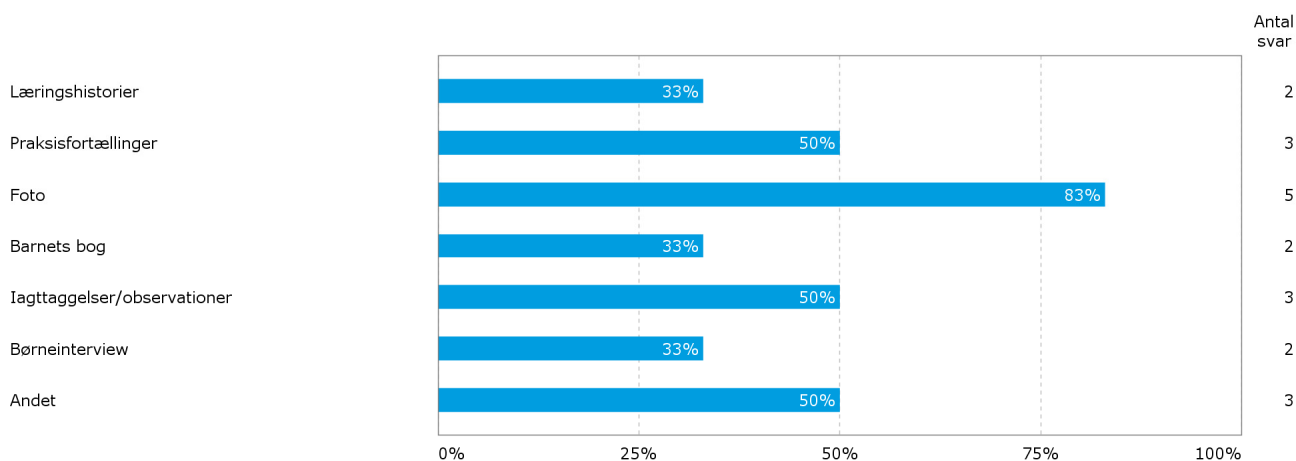
Figur 13 Dagtilbuddenes fokus på udvalgte læreplanstemaer i den kommende periode for 3-6-årige



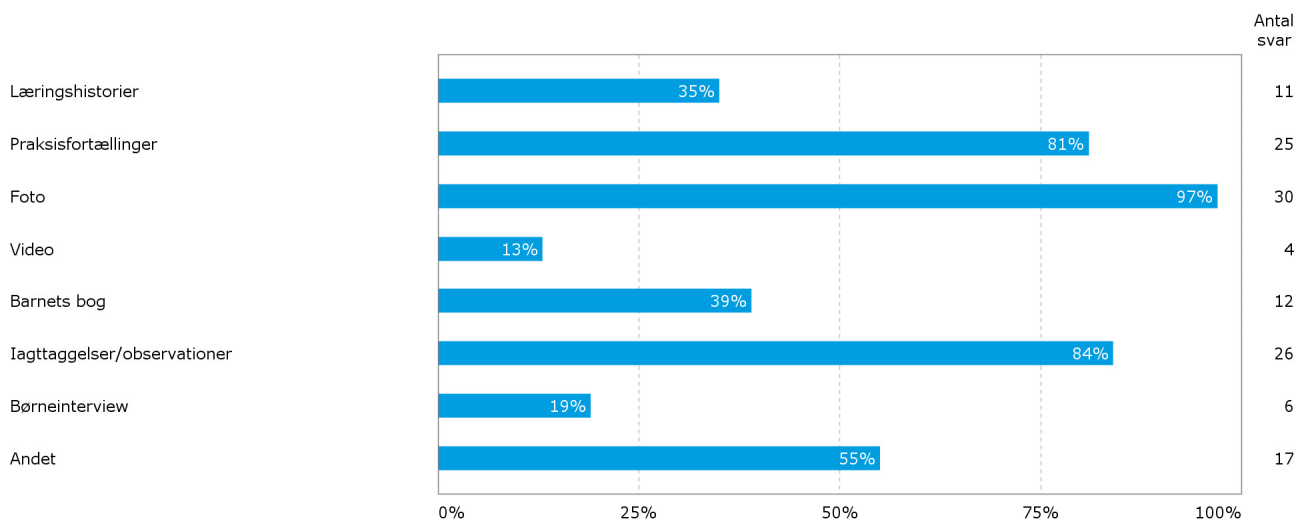
4.9 Værktøjer anvendt til dokumentation af arbejdet med læreplaner

Dagtilbuddene har i de pædagogiske læreplaner angivet, hvilke værktøjer de anvender til dokumentation af arbejdet med læreplanerne i forhold til hele børnegruppen. Dernæst har de i forbindelse med evalueringen af de pædagogiske læreplaner angivet i hvor høj grad, værktøjerne benyttes.

Figur 14 Værktøjer anvendt til dokumentation af læreplaner for 0-2-årige

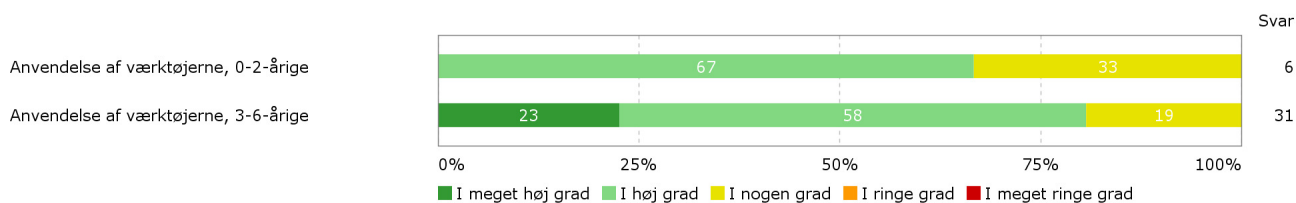


Figur 15 Værktøjer anvendt til dokumentation af læreplaner for 3-6-årige



”Andet” kan f.eks. være brug af plancher eller opslag på tavler i institutionens opholdsarealer.

Figur 16 Anvendelse af værktøjerne



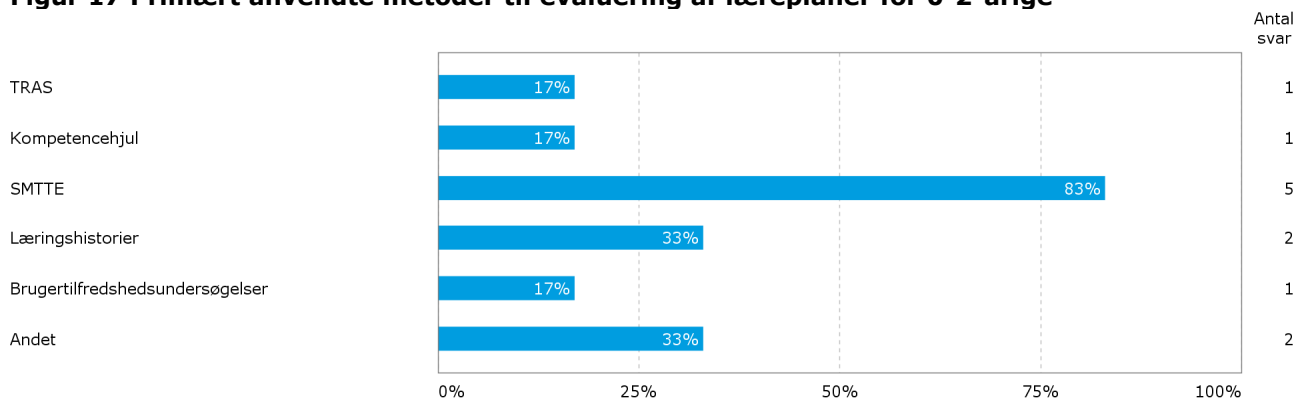
4.10 Metoder anvendt til evaluering af arbejdet med læreplaner

Dagtilbuddene har i de pædagogiske læreplaner angivet, hvilke metoder de anvender til evaluering af arbejdet med læreplanerne i forhold til hele børnegruppen. Dernæst har de i

evalueringen af læreplanerne angivet, i hvor høj grad metoderne anvendes.

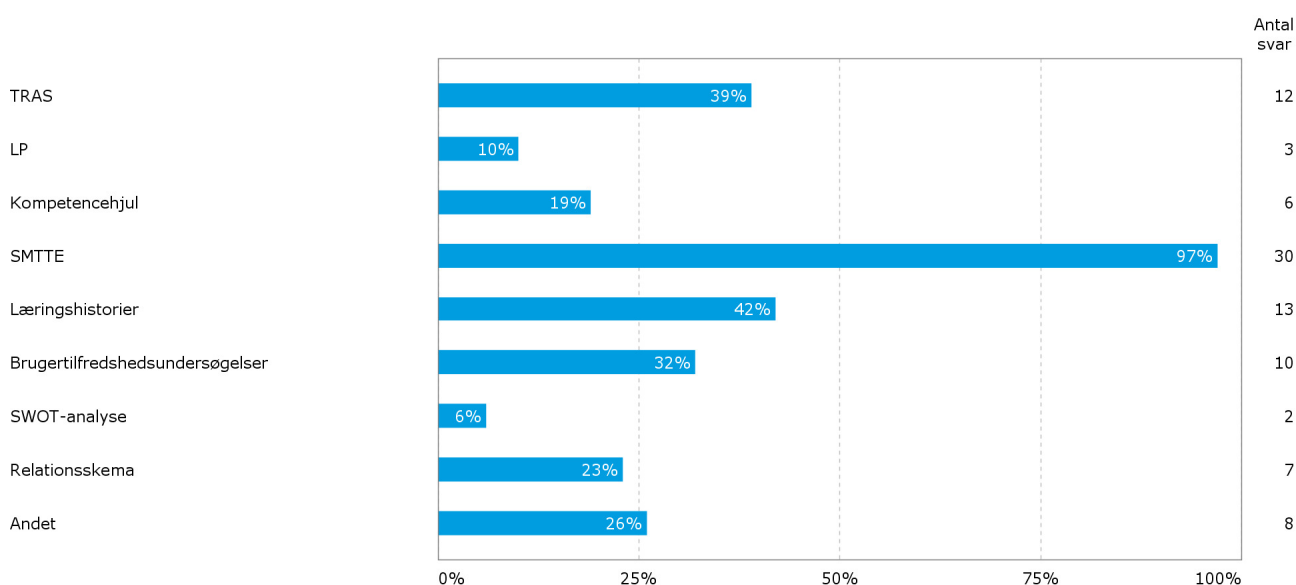
De følgende figurer viser, hvilke pædagogiske metoder dagplejen og institutionerne har anvendt til evaluering af arbejdet med læreplanerne.

Figur 17 Primært anvendte metoder til evaluering af læreplaner for 0-2-årige



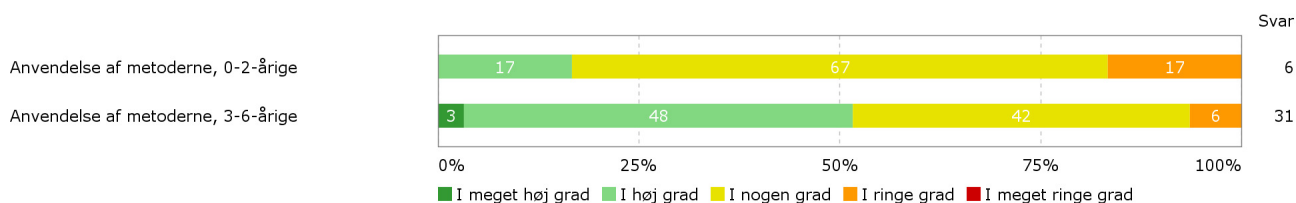
TRAS står for Tidlig Registrering Af Sprogudvikling. SMTTE er en refleksionsmodel: Sammenhæng, Mål, Tiltag, Tegn og Evaluering.

Figur 18 Primært anvendte metoder til evaluering af læreplaner for 3-6-årige



LP står for Læringsmiljø og Pædagogisk analyse. SWOT står for Strengths, Weaknesses, Opportunities og Threats.

Figur 19 Anvendelse af metodernes resultater



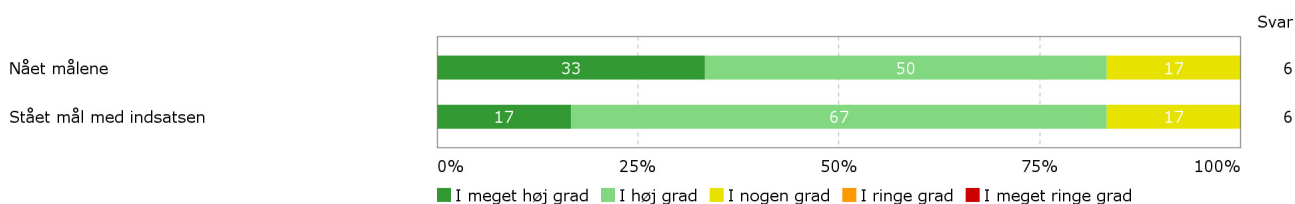
Figur 6.5.3 viser, at en stor andel af institutionerne kun i nogen grad anvender metodernes resultater. Forklaringen kan være, at resultaterne ikke altid er entydige, og at det i hverdagen kan være svært at finde tid til fordybelse.

4.11 Dagtilbuddets vurdering af arbejdet med de enkelte læreplaner

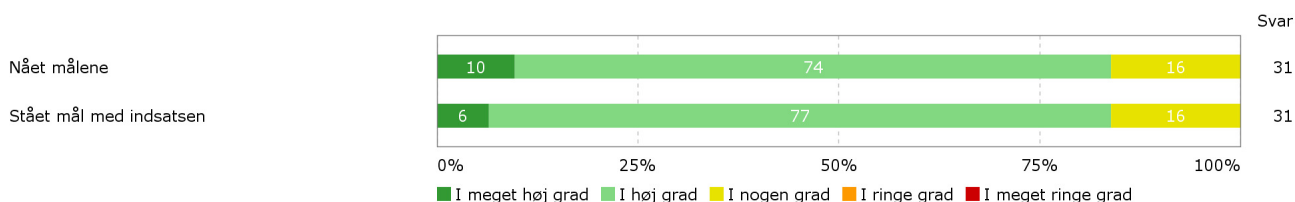
Dette afsnit viser institutionernes evaluering af, i hvor høj grad målene for arbejdet med læreplanstemaerne er nået, og i hvilken grad resultaterne af arbejdet med læreplanstemaet har stået mål med indsatsen.

4.11.1 Mål for børnenes alsidige personlige udvikling

Figur 20 Resultater for alsidig personlig udvikling, 0-2-årige

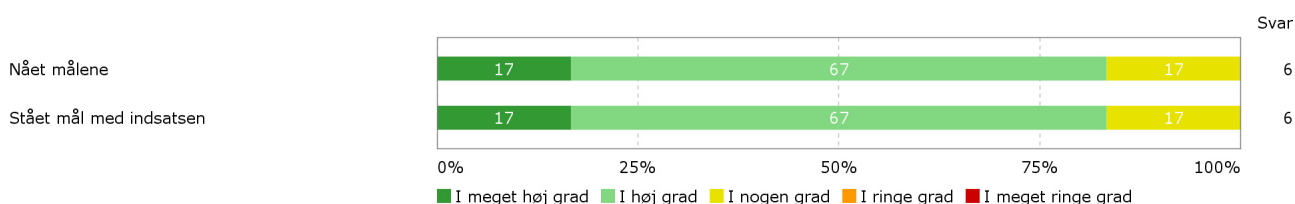


Figur 21 Resultater for alsidig personlig udvikling, 3-6-årige

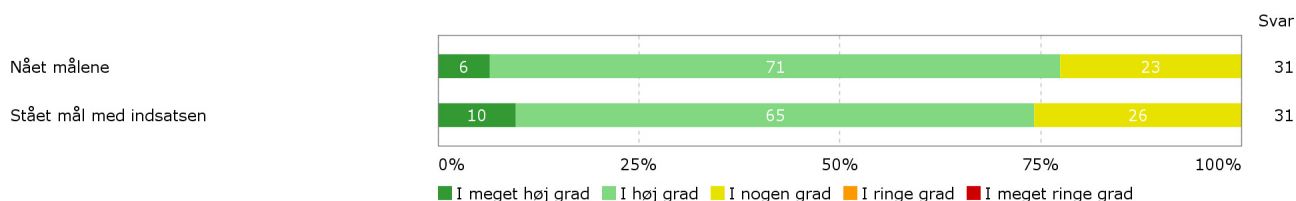


4.11.2 Mål for børnenes sociale kompetencer

Figur 22 Resultater for sociale kompetencer, 0-2-årige

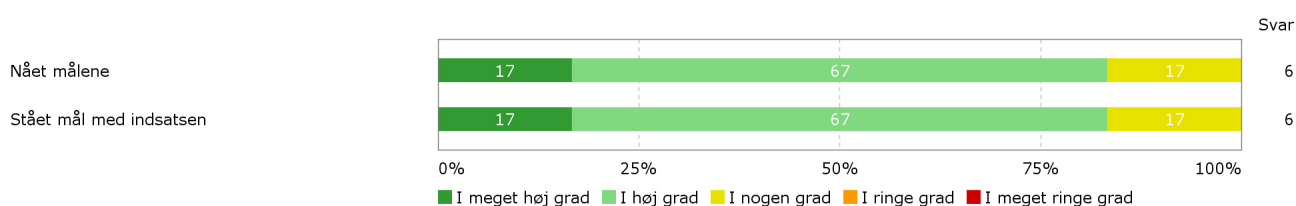


Figur 23 Resultater for sociale kompetencer, 3-6-årige

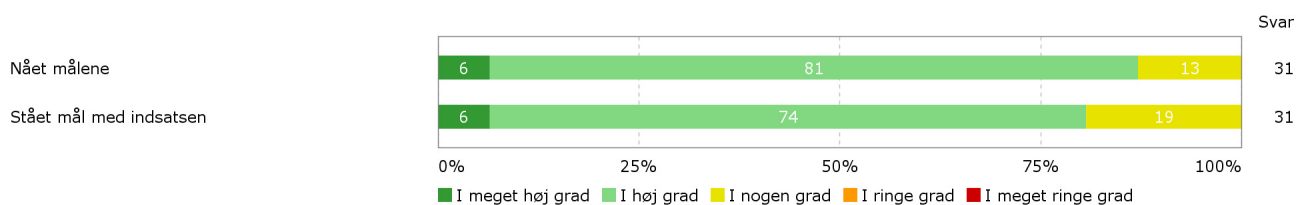


4.11.3 Mål for børnenes sproglige udvikling

Figur 24 Resultater for sproglig udvikling, 0-2-årige

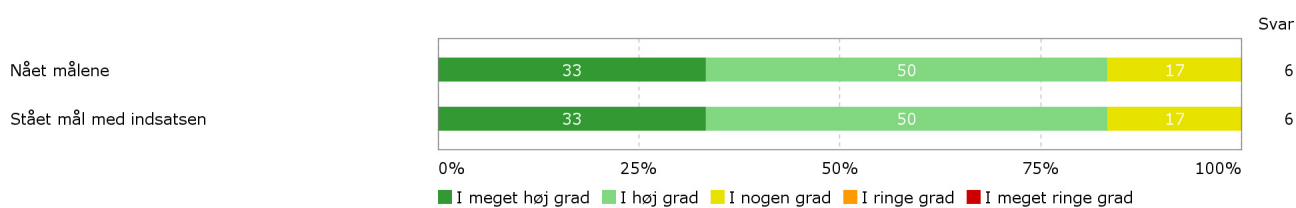


Figur 25 Resultater for sproglig udvikling, 3-6-årige

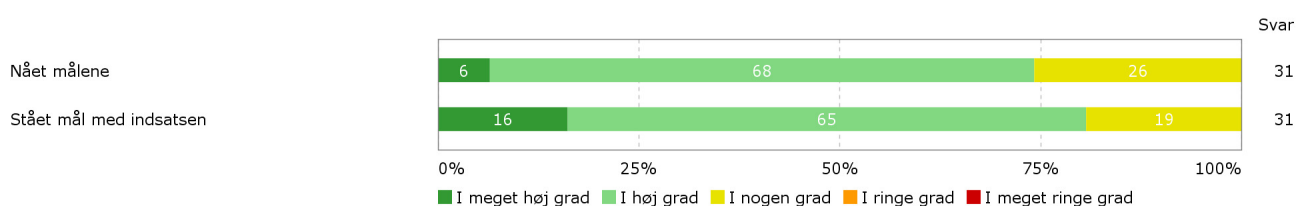


4.11.4 Mål for læreplanstemaet krop og bevægelse

Figur 26 Resultater for krop og bevægelse, 0-2-årige

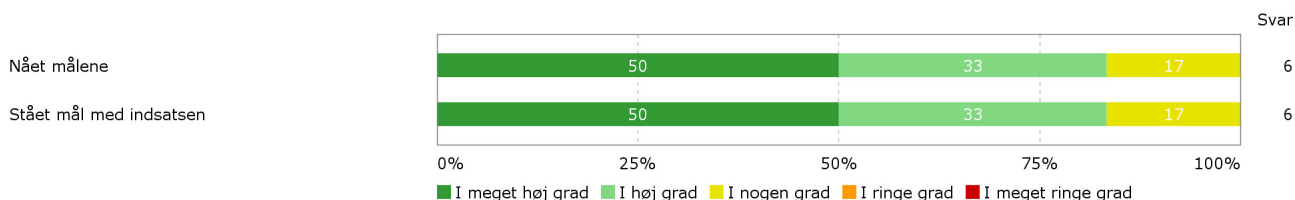


Figur 27 Resultater for krop og bevægelse, 3-6-årige

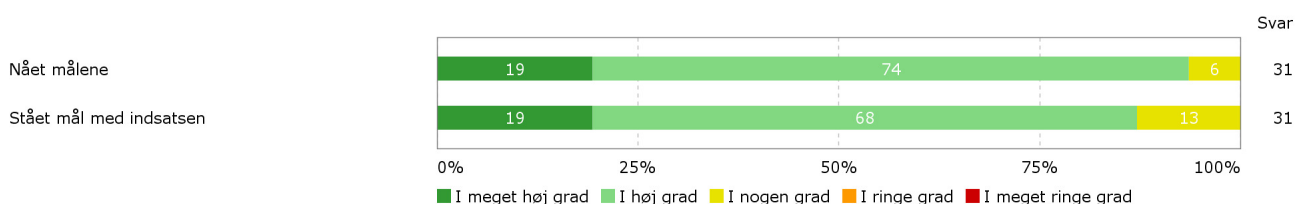


4.11.5 Mål for læreplanstemaet naturen og naturfænomener

Figur 28 Resultater for natur og naturfænomener, 0-2-årige

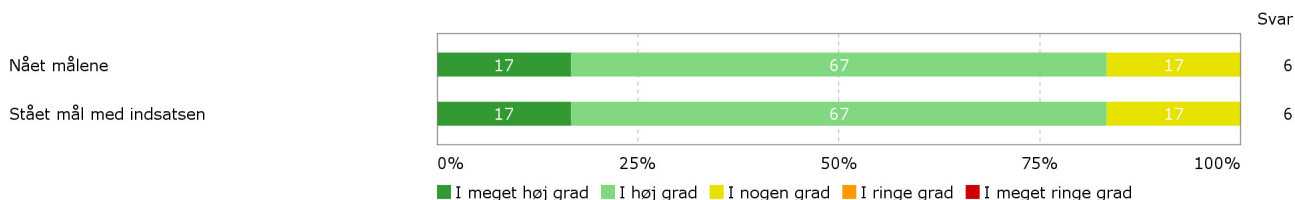


Figur 29 Resultater for natur og naturfænomener, 3-6-årige

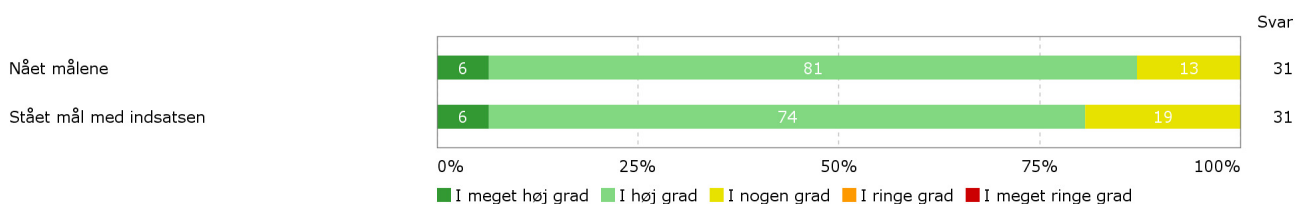


4.11.6 Mål for læreplanstemaet kulturelle udtryksformer og værdier

Figur 30 Resultater for kulturelle udtryksformer og værdier, 0-2-årige



Figur 31 Resultater for kulturelle udtryksformer og værdier, 3-6-årige



4.12 Sammenfatning for arbejdet med læreplanstemaerne

Arbejdet med de pædagogiske læreplaner har stor betydning for dagtilbuddene i Ringkøbing-Skjern Kommune. Udtalelser fra dagtilbudslederne og evalueringer fra tidligere år tyder på, at arbejdet med læreplanerne er centralt for udvikling af den pædagogiske praksis. De pædagogiske læreplaner er således tænkt som et praktisk redskab til at udvikle pædagogikken

i det daglige arbejde. De anvendes som grundlag for refleksion og diskussioner om det pædagogiske arbejde.

Figur 20 til 31 viser da også, at dagtilbuddene vurderer, at man i høj grad har nået målene, og at resultaterne står mål med indsatsen.

Evalueringerne af de pædagogiske læreplaner giver dog ikke i sig selv en viden, som kan danne grundlag for at anbefale ændringer i de overordnede økonomiske og strukturelle rammer for dagtilbuddene. Det skyldes, at dagtilbuddene selv fastsætter målene i de pædagogiske læreplaner og selv planlægger de pædagogiske aktiviteter. Som følge heraf tager dagtilbuddenes evalueringer af de pædagogiske læreplaner ofte udgangspunkt i den daglige praksis med alle dens forskellige udfordringer. Det gør det vanskeligt at udlede erfaringer, som kan generaliseres og danne grundlag for styringstiltag på politisk eller administrativt plan.

Hvis evalueringerne af de pædagogiske læreplaner skal kunne bruges til at opsamle viden, som kan danne grundlag for politisk handling, er der brug for i højere grad at koordinere arbejdet f.eks. gennem fastsættelse af fælles mål og brug af samme evalueringsmetoder.

4.13 Arbejdet med børn med særlige behov

Tabellen nedenfor viser en samlet opgørelse over fordelingen af børn med særlige behov i kategorier. Der er tale om en skønsmæssig fordeling af børnene ud fra institutionsledere og dagplejepædagogers vurdering af børnene.

Tablet 3 Fordeling af børn efter kategorier

	Drenge		Piger	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Kompetente børn med alderstypiske problemstillinger	409	71%	371	79%
Kompetente børn med midlertidig risiko for trivselsproblemer	77	13%	46	10%
Børn med specifikke behov for særlig støtte	62	11%	37	8%
Børn med væsentligt behov for særlig støtte	22	4%	10	2%
Børn med åbenbar risiko for at lide alvorlig skade	3	1%	0	0%
Handikappede med let til svær nedsat funktionsevne	1	0%	3	1%

Langt de fleste børn vurderes som kompetente med alderstypiske problemstillinger. Ikke desto mindre er der en del børn, som vurderes at have specifikke eller væsentlige behov for særlig støtte med en klar overvægt af drenge. At et barn har behov for særlig støtte betyder ikke nødvendigvis, at det er uden for fællesskabet – blot at det er ekstra vigtigt at have fokus på udvikling af læringsmiljøet, således at alle børn inkluderes.

4.14 Arbejdet med pædagogiske læreplaner målrettet børn med særlige behov

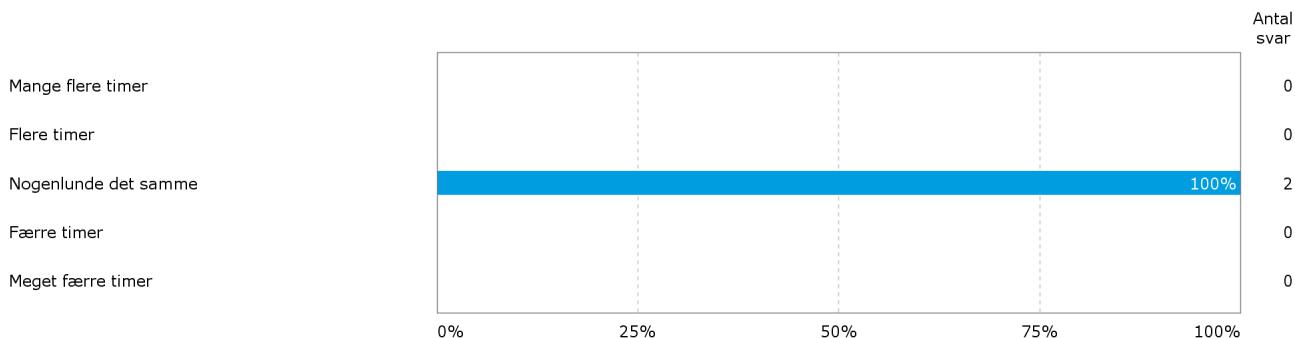
Flere eller færre timer til børn med særlige behov

Dagtilbuddene har vurderet, om de i den kommende periode vil anvende flere eller færre timer

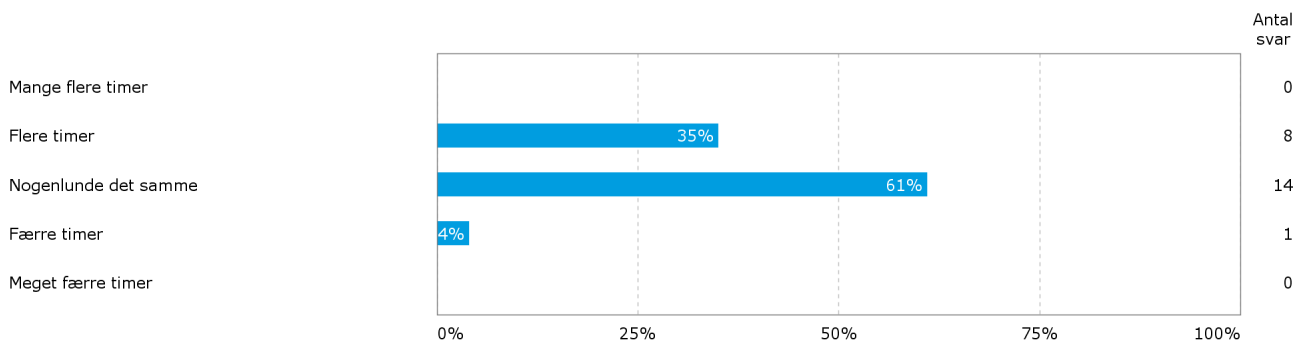
på den forebyggende og støttende indsats i forhold til børn med særlige behov. Der er kun svar fra to dagtilbud med børn mellem 0 og 2 år. Begge har vurderet, at de i den kommende periode vil anvende nogenlunde det samme antal timer.

Når det gælder de 3 - 6 årige vurderer de fleste dagtilbud, at de i den kommende periode vil anvende nogenlunde det samme antal timer. Der er imidlertid 8 svarende til en tredjedel, som vurderer, at der vil være behov for at bruge flere timer.

Figur 32 Resultater for de 0-2-årige



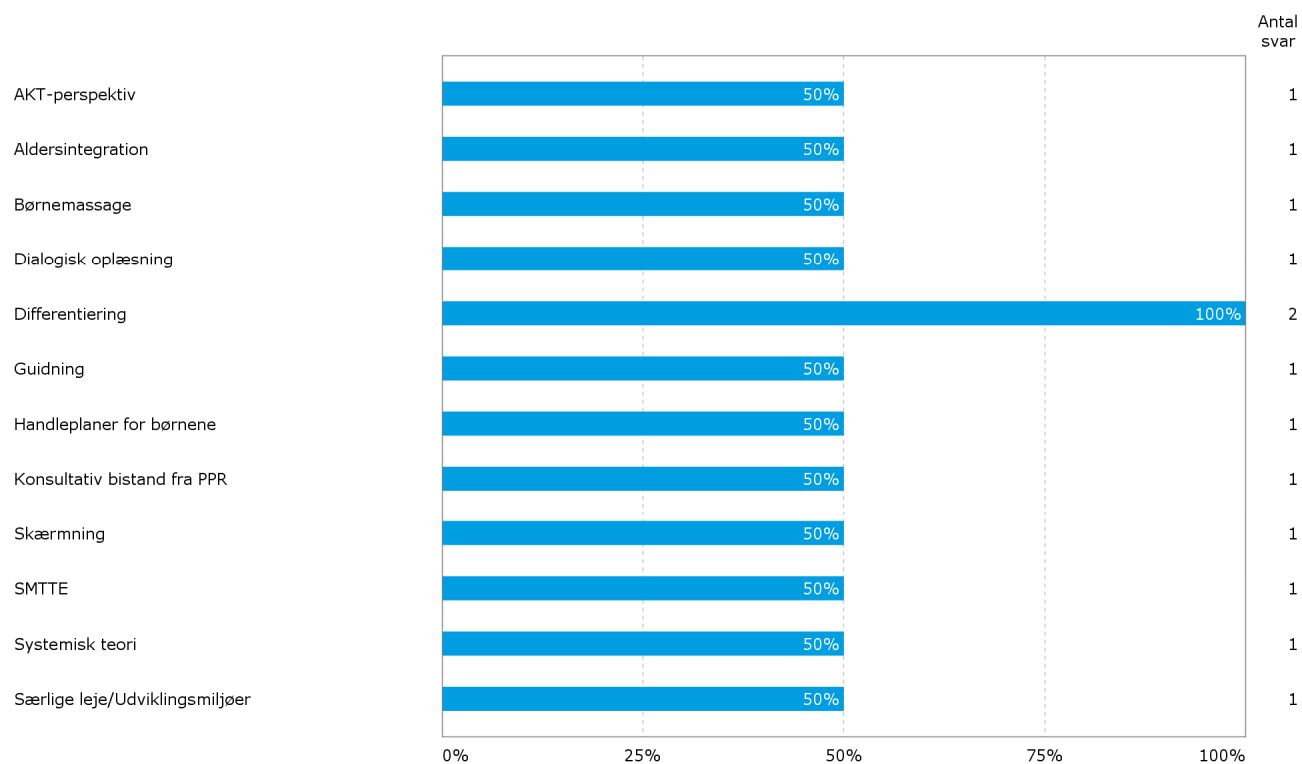
Figur 33 Resultater for de 3-6-årige



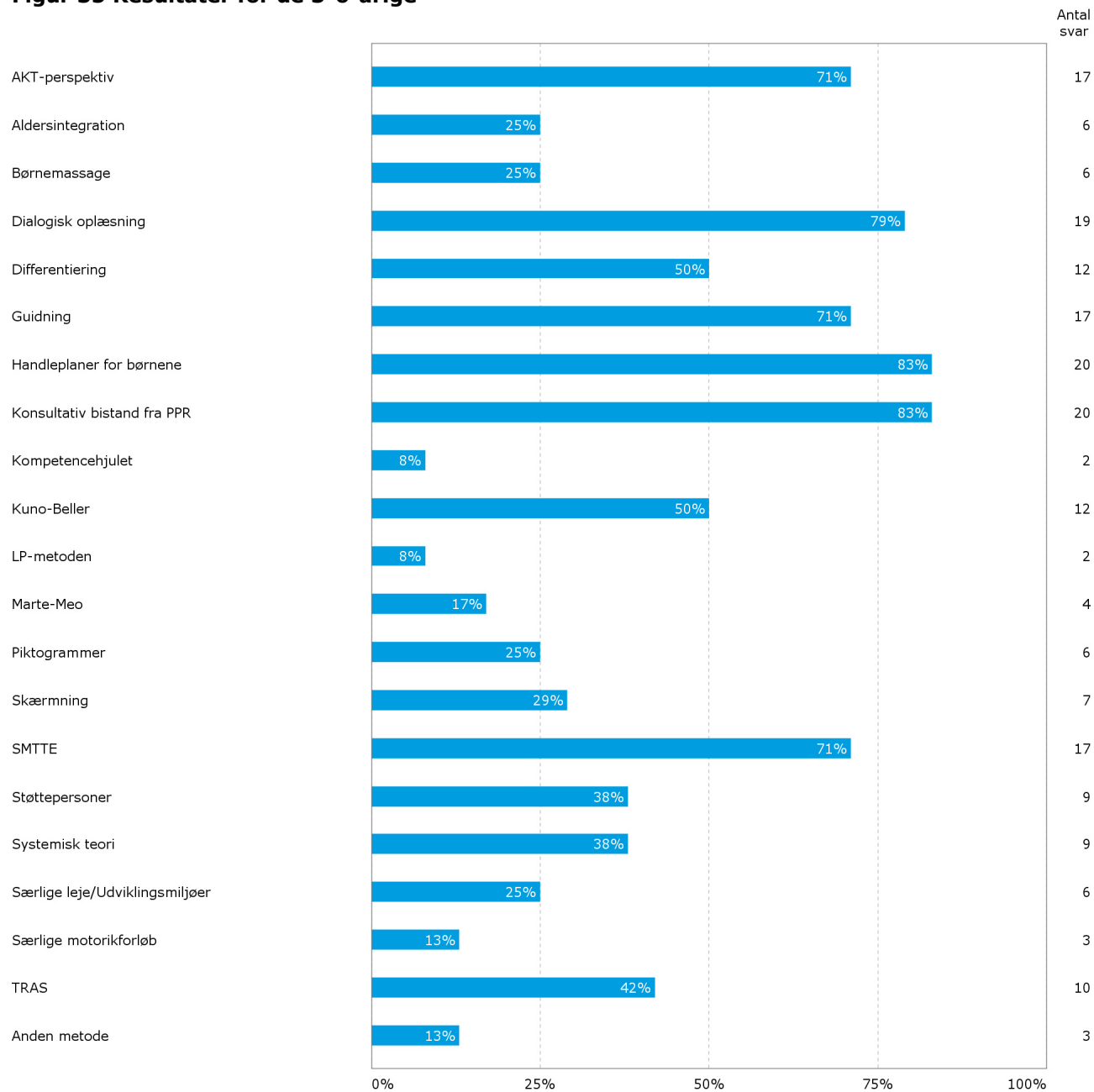
4.15 Metoder anvendt til den forebyggende og støttende indsats

Dagtilbuddene har angivet, at de har anvendt følgende metoder til den forebyggende og støttende indsats over for børn med særlige behov

Figur 34 Resultater for de 0-2-årige



Figur 35 Resultater for de 3-6-årige



5. ØVRIGE KVALITETSOPLYSNINGER

5.1 Medarbejdernes uddannelsesniveau

Tabel 4 viser hvorledes medarbejderne i de kommunale og selvejende institutioner fordeler sig på uddannelseskategorier.

Tabel 4 Uddannelsesniveau - Pædagogisk personale

	Pædagoger		Kort pæd. udd.		Ingen relevant udd.		Praktikanter		Pæd. medarb. i alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Børnehave	158	58%	22	8%	86	31%	8	3%	274
Integreret institution	49	57%	9	11%	25	29%	2	2%	86
Total	207	58%	31	9%	111	31%	11	3%	360

Medarbejdere med kort pædagogisk uddannelse er blandt andre pædagogiske assistenter, fritidspædagoger, medarbejdere med pædagogisk grunduddannelse m.fl. 31 % af medarbejderne har ingen pædagogisk uddannelse.

5.2 Medarbejdernes efteruddannelse

Tabel 5 Efteruddannelse - Medarbejdere

	Relevant diplomudd.		Påbegyndt diplom.		Enkelt moduler diplom.		Pæd. medarb. i alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Børnehave	11	4%	7	3%	38	14%	274
Integreret institution	4	5%	1	1%	13	15%	86
Total	15	4%	8	2%	51	14%	360

Tabel 5 viser, hvor mange af medarbejderne som har taget eller er i gang med en diplomuddannelse.

Tabellen giver dog ikke et dækkende billede af efteruddannelsesniveauet, idet en række medarbejdere har gennemført kortere efteruddannelsesforløb eller indgår i forløb med henblik på at løfte kompetence-niveauet. Blandt andet bliver der afholdt lærings- og refleksionsdage for AKT-vejledere og sprogvejledere.

Medarbejdere med kort eller ingen pædagogisk uddannelse har desuden gennemgået et uddannelses-forløb med fokus på inklusion.

5.3 Ledernes uddannelsesniveau

Tabel 6 Efteruddannelse - Ledere

	Ledere	
	Antal	%
Diplomuddannelse	12	40%
I gang med diplomuddannelse eller tilsvarende	7	23%
Anden formel eller relevant lederuddannelse	7	23%
Ingen formel relevant lederuddannelse	4	13%
Total	30	100%

Procentsatsen angiver hvor stor en del af den pågældende ledergruppe (personaleledere eller faglige ledere), der har det pågældende uddannelsesniveau.

Hovedparten af lederne på de kommunale og selvejende institutioner har en relevant lederuddannelse eller er i gang med en sådan. Nogle få har ikke på undersøgelsestidspunktet en relevant lederuddannelse. Det skyldes i nogle tilfælde udskiftninger på lederposterne.

5.4 Skoleudsættelser

Tabel 7 Skoleudsættelser

	Børn der fylder 6 i kaldenderåret		Skoleudsættelser drenge		Skoleudsættelser piger		Skoleudsættelser i alt	
	Drenge	Piger	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Børnehave	239	235	21	9%	12	5%	33	7%
Integreret institution	71	55	5	7%	1	2%	6	5%
Total	310	290	26	8%	13	4%	39	7%

Det fremgår af tabel 7, at dobbelt så mange drenge som piger skoleudsættes. Da drenge generelt modnes senere end piger, er resultatet ikke overraskende.

5.5 Dagtilbudstyper

Tabel 8 Dagtilbudstyper

	Antal vuggestuer	Antal børnehaver	Antal integrerede dagtilbud	Antal enheder i alt
	2014	2014	2014	2014
Kommunal	0	22	6	28
Selvejende	0	5	0	5
Privat	0	4	5	9
Total	0	31	11	42

I de senere år er der etableret adskillige private institutioner i kommunen. I 2014 var der således 9 private institutioner. De 9 institutioner havde tilsammen ca. 15 % af alle pladserne til børn i alderen 3 – 6 år.

De fleste private institutioner har en tilknytning til en friskole, og er ofte oprettet i forbindelse med, at en kommunal skole og eventuelt også et børnehus er blevet nedlagt. 2 private institutioner har tidligere været selvejende med driftsoverenskomst med kommunen.

5.6 Økonomiske rammer

5.6.1 Forældrebetaling

Tabel 9 Forældrebetaling pr. år

	Forældrebetaling fuldtidsplads	Betaling for frokost	Forældrebetalingsandel ekskl. frokost
	2014	2014	2014
Dagpleje	25.399		25%
Vuggestue	37.664	5.192	25%
Børnehave	19.140	5.192	25%

Frokostmåltidet er fuldt forældrefinansieret, men forældrebestyrelsen har mulighed for at fravælge et frokostmåltid i institutionen. Der er kun ganske få forældrebestyrelser, som ikke har fravalgt frokostmåltidet.

Tabel 10 Privat pasning

	Kommunalt tilskud pr. barn
	2014
Privat dagpleje	0
Privat vuggestue	84.192
Privat børnehave	55.969
Privat børnepasning (0-2)	59.544
Privat børnepasning (3-6)	43.512

Det kommunale tilskud pr. barn i privat vuggestue og privat børnehave svarer til de gennemsnitlige nettoudgifter for aldersvarende kommunale tilbud. Tilskud til privatbørnepasning udgør 75 pct. af den billigste budgetterede nettodriftsudgift pr. plads eksklusive udgifter til støttepædagog. Tilskuddet kan dog højst udgøre 75 pct. af forældrenes dokumenterede udgifter til den private pasningsordning.

5.6.2 Regnskabstal

Tabel 11 Regnskabstal pr. institutionstype

	Regnskab løn	Regnskab drift	Regnskab total	Regnskab total opgjort pr. fuldtidsbarn
	2013	2013	2013	2013
Dagpleje	0		0	
Børnehave	82.155.000	13.600.000	95.755.000	65.902
Integreret institution	29.941.000	4.214.000	34.155.000	75.397

	Regnskab løn	Regnskab drift	Regnskab total	Regnskab total opgjort pr. fuldtidsbarn
Total	112.096.000	17.814.000	129.910.000	68.158

5.6.3 Bruttodriftsudgifter og udgifter til fripladser

Tabel 12 Pasning af egen børn og søskendetilskud

	Tilskud i alt
Søskendetilskud	14.494.000

5.6.4 Beskrivelse af ressourcefordelingsmodel

Vuggestueafdelinger og børnehaver tildeles henholdsvis 10 og 4,85 timer pr. barn. Lønudgiften til pædagogisk assistentelever dækkes fuld ud af en central konto og med 50 % for pædagogstuderende.

Hertil kommer ledelsestid fastsat primært på baggrund af antallet af ansatte i institutionen. Der afsættes herudover beløb til øvrige driftsudgifter på baggrund af diverse nøgletal.

5.7 Sygefravær

Tabel 13 Sygefravær

	Sygefravær %	
	Hele kommunen	Dagtilbudsområdet
Fraværprocent	4.5%	5.1%

Sygefraværet på dagtilbudsområdet er lidt højere end for kommunen set under ét. Sygefraværet er på niveau med sygefraværet på landsplan inden for den pædagogiske sektor.

5.8 Timer og udgifter fordelt på medarbejdergrupper

Børnetal pr. institutionstype

Tabel 14 Børnetal

	Børn (0-2 år)	Børn (3-6 år)	Pæd. medarbejdere	Børn pr. pæd. medarb.
	2014	2014	2014	2014
Dagpleje	825			
Børnehave	0	1.453	274	5,3
Integreret institution	57	396	86	5,3
Private institutioner	16	213		
Total	898			

	Børn (0-2 år)	Børn (3-6 år)	Pæd. medarbejdere	Børn pr. pæd. medarb.
--	---------------	---------------	-------------------	-----------------------

Med pædagogiske medarbejdere forstås ansatte hvis primære arbejdsopgaver er af pædagogisk karakter - uanset deres uddannelsesniveau.

Dagplejere er ansat til at passe 4 børn. Som følge af udskiftninger mv. er det gennemsnitlige antal børn pr. dagplejer dog mindre end 4. Ved budgetlægningen forudsættes det, at en dagplejer i gennemsnit har 3,85 børn.

Integrerede institutioner er både 0 - 6 års institutioner og 3 - 10 års institutioner.

5.9 Åbningstid

Tabel 15 Åbningstid

	Gns. åbningstid i en normal uge	Gns. antal lukkedage pr. år
	2014	2014
Dagpleje	48	0
Børnehave	50,5	9,4
Integreret institution	50,2	5,3

Når børnehaver og integrerede institutioner afholder lukkedage på dage med lavt fremmøde, sker det efter beslutning i forældrebestyrelsen, og efter at forældrene har haft mulighed for at gøre indsigelse. Hvis der er behov, skal der tilbydes pasning i en naboinstitution.

5.10 Forældretilfredshed

Tabel 16 Er dit barn glad for at komme i børnehave/vuggestue/dagpleje?

	Respondenter	Procent
Hver dag	393	66,1%
Hyppigt	160	26,9%
Nogle gange	26	4,4%
En gang i mellem	8	1,3%
Sjældent	4	0,7%
Aldrig	1	0,2%
Ved ikke	3	0,5%
I alt	595	100,0%

I forbindelse med deltagelse i et projekt om inklusionsudvikling, som Undervisningsministeriet har igangsat, har forældrene til børn i dagtilbud i Ringkøbing-Skjern Kommune besvaret et spørgeskema.

595 har besvaret ovenstående spørgsmål.

6. KOMMUNALE UDVIKLINGSTILTAG

I de senere år er der gennemført forskellige udviklingsinitiativer med betydning for dagtilbudsområdet.

Med etableringen af den nye afdeling Dagtilbud og Undervisning i 2011 blev det muligt i langt højere grad at yde støtte og rådgivning til dagtilbuddene – først og fremmest fordi den nye afdeling råder over pædagogiske udviklingskonsulenter.

I 2013 blev der gennemført en større reform af ledelsesstrukturen i Dagtilbud og Undervisning, som også fik stor betydning for dagtilbudsområdet.

Reformen betød blandt andet at ledelsen af dagplejen blev lagt ud til dagtilbudslederne i de enkelte områder, og at det i landområdet blev indført helhedsledelse og i byområder enhedsledelse.

Et vigtigt mål med reformen var at sikre bedre muligheder for helhed i børn og unges liv, og at skabe en tættere kobling mellem praksis og det politiske niveau.

Med henblik på at inkludere flere børn i almene tilbud er der nedlagt nogle specialdagtilbudspladser. Udviklingen af inkluderende læringsmiljøer støttes gennem efteruddannelse og opbygning af faglige netværk. Hertil kommer at Byrådet har besluttet, at alle skoler og dagtilbud skal beskrive metoder og modeller samt udarbejde handleplaner for, hvordan inklusionsindsatsen skal gennemføres. Dette arbejde er i fuld gang med støtte fra administrationen.

Introduktionen af Hjernen og Hjertet er også et vigtigt udviklingstiltag, som man endnu ikke har set det fulde udbytte af. Først og fremmest giver Hjernen og Hjertet en fælles ramme og et fælles sprog, der udgør en platform for pædagogisk udvikling.

Hertil kommer deltagelse i andre projekter.

Feedback som didaktisk metode er et forskningsprojekt, som involverer 6 dagtilbud. Formålet med projektet er at udvikle praksisnær viden om, hvordan anvendelsen af løbende feedbackkommunikation kan lede til forbedringer af læring for alle børn og unge.

Ringkøbing-Skjern Kommune indgår sammen med en række andre kommuner, der ønsker at styrke og kvalificere deres inklusionsindsats i dagtilbud, skoler og fritidstilbud, i et forpligtende samarbejde med *Inklusionsudvikling*, der er en udgående enhed under Ministeriet for Børn og Undervisning. I samarbejdet er der særligt fokus på samarbejdet mellem ressourcepersoner og sparring til at udnytte ressourcerne bedst muligt på grundlag af evidensbaseret viden.